

BALANCE DANMARK

Viden. Analyse. Udvikling.

Kim Ruberg
Holstebro 260831

1

BALANCE
DANMARK

Hvad vil ham der?

- Fortælle lidt om hvordan økonomien i Danmark er skruet sammen og hvorfor
- Derefter, hvad det betyder for jer – altså Holstebro

Læren af Hvidbogen

- Vores rigdom skabes i virksomheder langt væk fra de store byer.
- Vores sammenhængskraft er i fare, fordi store dele af befolkningen føler – og Hvidbogen viser, de har ret – at de får mindre end deres fair andel af vores fælles ressourcer.
- Vores velfærd er i fare, fordi det bliver svært at drive virksomhed langt væk fra de store byer, fordi rammebetingelserne er blevet for dårlige dér, hvor værdierne skabes.
- Det betyder, at det er blevet svært at skaffe arbejdskraft, finansiering, innovation, udvikling og nye virksomheder.
- Og de store byer er ikke et alternativ. De er for dyre til de former for produktion, vi lever af.
- Alternativet er at flytte til udlandet – og det bliver vi fattige af

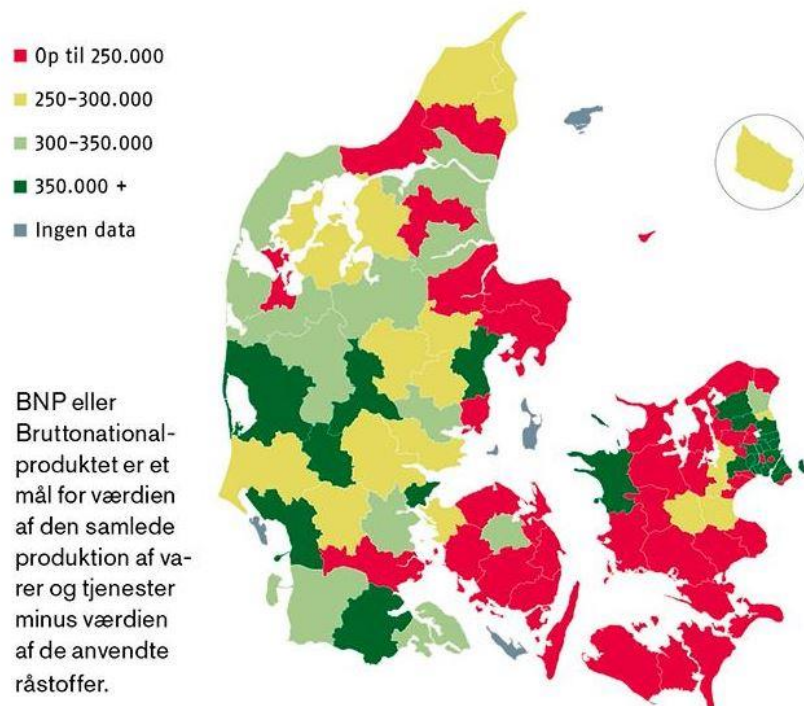

Vi har lært at - Danmark skal

- # 1: Erkende, hvor Danmarks værdier skabes
  - og styrke de områder, hvor værdierne skabes for at fastholde vores velfærd
- # 2: Erkende, at Danmark fra 1980 har stillet næsten alle 'skruer' til fordel for København for at redde vores hovedstad
  - og forstå, at vi skal stille om på dem igen, da København nu har fået meget gode vilkår, og store dele af resten af Danmark for dårlige vilkår.
- # 3: Erkende, at Finansministeriet pr. automatik har gjort centralisering ønskværdig og besparende
  - og omstille Finansministeriet til at arbejde med cost/benefit i stedet for kun at omkostningsstyre, og begrænse deres indflydelse

Slotsholmens værdiopfattelse

HVOR ER PRODUKTIONEN I DANMARK? BNP I KRONER PER INDBYGGER I 2014.

KILDE: DANMARKS STATISTIK OG DANSK BYGGERI. DANMARKS STATISTIK OPGØR IKKE TAL FOR BNP FOR LÆSØ, FANØ, ÆRØ OG SAMØ.

- Men BNP er kun udtryk for aktivitet
- Ikke for indtægt eller rigdom
- Det giver lige så meget BNP at rive en bro ned som at bygge den
- Eller vi kan sætte gang i kriminaliteten....
- Rigdommen skabes – som vi har dokumenteret – i det lokale Danmark.

Værdiskabelse i hovedstad

USA stater BSP pr. indbygger

Top-10 og bund-10

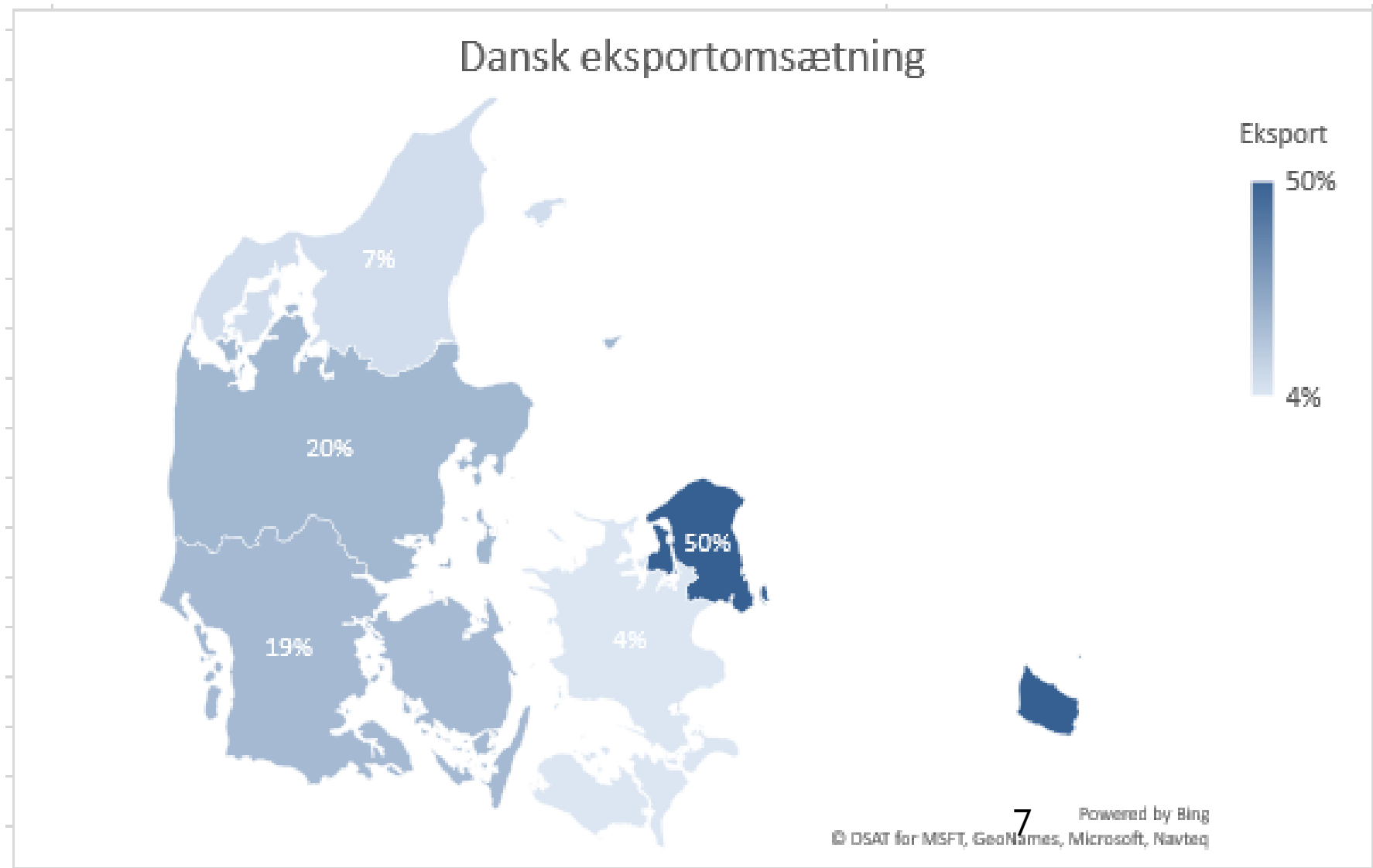
BSP=Bruttostatsprodukt i kr. pr. år

D.C.	1.231.406
Alaska	555.952
New York	495.899
Connecticut	491.590
North Dakota	482.041
Delaware	475.272
Massachusetts	473.743
Wyoming	465.798
New Jersey	435.445
Californien	420.860
Danmark	346.793
Alabama	289.955
Florida	289.493
Kentucky	282.635
New Mexico	282.397
Maine	281.894
Arkansas	279.529
South Carolina	273.297
Idaho	267.765
Vest Virginia	262.117
Mississippi	242.747

KILDE: BUREAU OF ECONOMIC ANALYSIS GRAFIK: ANDERS THYKIER

Hovedstadsfortællingen

Men hvor kommer det fra?

- og er det reelt?

Eksport	2 Industri, råstofindvinding og forsynings-virksomhed	4 Handel og transport mv.	8 Erhvervsservice
Region Hovedstaden	158.080.000	596.293.000	180.840.000
Region Sjælland	18.339.000	57.069.000	16.653.000
Region Syddanmark	21.293.000	180.767.000	61.433.000
Region Midtjylland	43.375.000	169.686.000	26.211.000
Region Nordjylland	18.743.000	104.821.000	15.715.000
I alt	259.830.000	1.108.636.000 8	300.852.000

Det særlige ved centralisering:

Når det regner på præsten, tørster degnen, og Fanden tager resten

IDA PAPE | 21. februar 2014 00:01

World Economic Forum stiller spørgsmålstegn ved teorien om, at vækst filtrerer den rigdom, den skaber, nedad.

Her skabes værdierne

Nettoeksporten i Danmark efter erhverv – overskud på betalingsbalancen for de enkelte områder (mia. kr.)

↓ Eksport industrivarer 68 mia. kr. (Medico 39 mia. kr., maskiner 19 mia. kr., møbler 5 mia. kr., instrumenter 5 mia. kr.)

↓ Eksport landbrug (70 mia. kr.)

↓ Søtransport (52-60 mia. kr.)

Varetilknyttede tjenester (17-18 mia. kr.)

Varetilknyttede tjenester, merchanting (16-19 mia. kr.)

Lønindtægter over grænsen (10-16 mia. kr.)

Lufttransport person- og godstransport land (10 mia. kr.)

Royalties og licenser (3-4 mia. kr.)

En lille smule ingeniørtjenester (2-4 mia. kr.)

...resten giver underskud

} 80%

- Og en stor del af resten er knyttet dertil

Kilde: Nationalbanken: Nationalregnskaber – de enkelte brancher beregnet som et gennemsnit pr. år over 3-4 år (2014).

Her kommer industrien fra

Men de siger jo....

- At væksten i de store byer er en uundgåelig naturlov, som vi må indrette os efter
- Lad os se nærmere på den naturlov

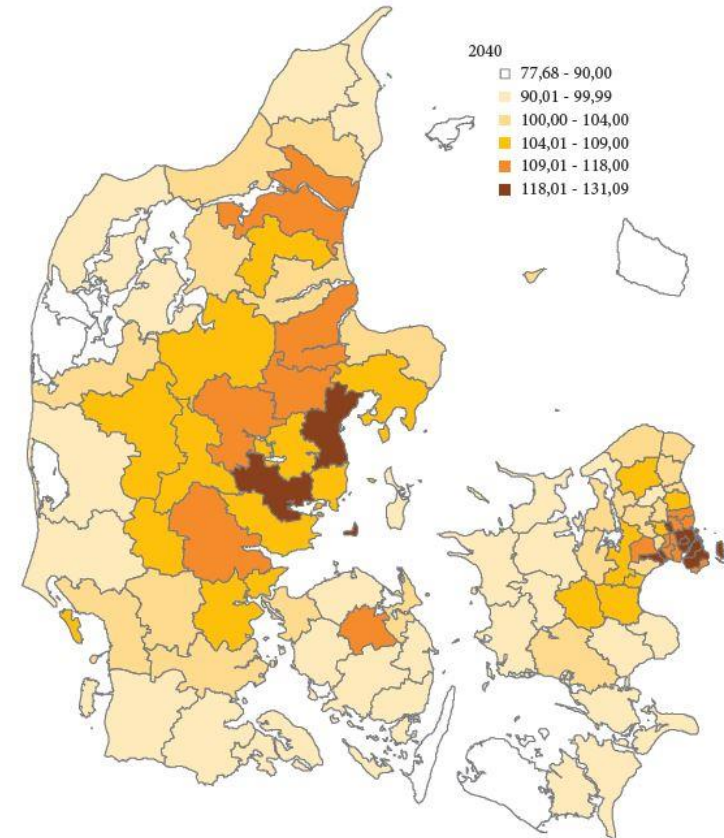
Sådan er statistik

- I 1950 havde København 768.105 indbyggere
- I 1980 havde København 498.850 indbyggere
  - København mistede altså over 30 år 8.975 indbyggere hvert år.
  - Hvis det var fortsat, ville den sidste indbygger forlade København i 2036
- Men det fortsatte ikke.
  - Danmark skruede på rigtig mange skruer
  - Hvorefter København blomstrede – og det var nødvendigt og godt
  - og resten af Danmark mistede luft – det var OK, men jo ikke for evigt
- For reelt er det stadig resten af Danmark, der tjener pengene, men det bliver skjult i BNP og misforståelser
- Nu er store dele af Danmark i samme situation som København i 1980
- **Men skruerne står stadig i 1980-stilling – pengeoverførslen til København er så massiv, at det produktive Danmark langsomt men sikkert kvæles.**

Vi bestemmer selv

- Scenarie 1:
- Befolkningsudviklingen i kommunerne frem til 2040.
- Dette scenarie er den faktiske prognose for hele befolkningen på kommuner fra Danmarks Statistik
- Det er hvad der – efter Danmarks Statistiks opfattelse – vil ske, hvis vi fortsætter som nu.
- Altså hvis skruerne bliver stående til fordel for hovedstaden

Figur 43. Befolkningsudviklingen i kommunerne frem til 2040 i scenarie 1 (som indeks af 2013)²

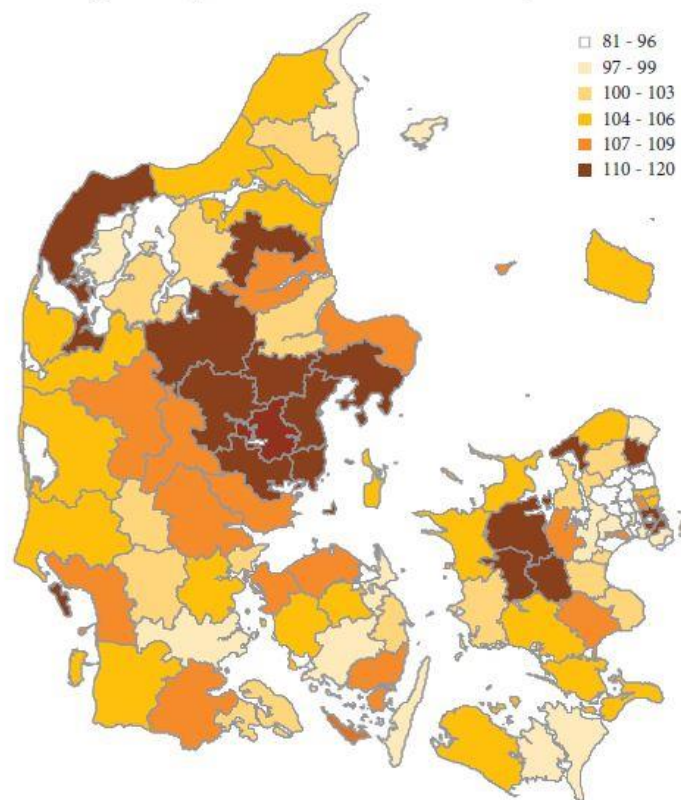

² Denne graf er den faktiske prognose for hele befolkningen på kommuner fra Danmarks Statistik fra 2013

Vi bestemmer selv – scenarie 2

- Scenarie 2:
Der skal kun justeres på få skruer.
- Balance Danmark kender de skruer og redskaber og har dokumentation for dem.
- Så kan vi få scenarie 2
- - eller 3 eller 4 eller 5, eller...
- Det er et rent politisk spørgsmål.
- København lukker jo ikke i 2036.

Figur 44. Befolkningsudviklingen frem til 2040 som indeks af 2014, Scenarie 2 illustreret

Adam & DREAM styrer Danmark

- "Det eneste sikre, man kan sige om prognoser, er, at de tager fejl. Det, der er usikkert, er hvor meget," skrev de økonomiske vismænd i et jubilæumsskrift for ADAM fra 2012.
- Information regnede i 2013 ud, at regnemodellerne i løbet af de foregående 42 år havde ramt rigtigt i deres forudsigelser fem ud 179 gange.

Finansministeriets regnemodel

- “Modellerne siger det, der bliver puttet ind i den. Svaret er ikke noget, der kommer ud af den, det er noget, der kommer ind i den. Og det er ikke inde i ADAM. Det kommer fra Finansministeriet.”
- “Finansministeriet skruer på tallene. Sådan hænger verden sammen, og det er givetvis nødvendigt. Når de laver noget politik, så skal det virke, og det skal helst virke nu .. man kan jo under alle omstændigheder “ikke opdrage på politikere” .
  - Ellen Andersen, skaber af ADAM modellen

Ekspert er eksperter i at tage fejl

- The Economist har udført et eksperiment, hvor forskellige grupper af eksperter.
  - Økonomer
  - Adm. direktører
  - Politologer
  - Og skraldemænd fra London
- Skulle forudsige økonomien og inflationen ti år ud i fremtiden.
- Skraldemændene havde mest ret.

Ekspertter og aber

- Professor Phillip Tetlock, Berkely University, fulgte 300 top-eksperter gennem 20 år.
- De kom med 82.000 forudsigelser.
- Indenfor økonomi, politik og samfundsudvikling.
- Resultatet var, at de ikke var mere præcise, end når han satte en abe til at kaste med pile mod de forskellige teorier.

Vi fik desværre ret: Reform var noget makværk

KIM RUBERG

Formand, Balance Danmark

JESPER FRØST RASMUSSEN

Borgmester, Esbjerg Kommune, (V)

ERIK LAURITZEN

Borgmester, Sønderborg Kommune, (S)

IB LAURITSEN

Borgmester, Hjørring Kommune, (V)

HOLGER SCHOU RASMUSSEN

Borgmester, Lolland Kommune, (S)

H.C. ØSTERBY

Borgmester, Høstebro Kommune, (S)

Det nuværende udligningssystem har spillet failit. Da den seneste aftale om reform af udligningssystemet blev indgået i 2020, udtalte Balance Danmark, at vi med stor sikkerhed kunne forudsige, at udligningssystemet - på trods af den dengang netop indgåede aftale - om nogle år ville komme i lige så store problemer som det udligningssystem, der var gældende før 2020.

Vi fik desværre ret. Reformen var et decideret makværk, som udligningseksperter som Arne Ullum meget rammende har kaldt det. Kommunerne er i dag efterladt med et udligningssystem, der både er uigenkendeligt, uforståeligt og ustabil. Et udligningssystem, hvor datagrundlaget er for gammelt, og afgrænsningen af de kriterier og data, som anvendes, er ofte helt uforståelig. Det giver en omfordeling mellem kommunerne, som ikke oprindeligt var den politiske intention.

Den seneste gennemgribende analyse af udligningssystemet blev lavet af Finansieringsudvalget i 2012. Kommunerne er kort sagt tvangsindlagt til at køre rundt i en bil, der ikke har været til syn i 12 år.

Holger Schou Rasmussen og de andre borgmestre er efterladt med et uforståeligt og ustabil udligningssystem, som giver en omfordeling mellem kommunerne, som ikke oprindeligt var den politiske intention. Tegning: Rasmus Sand Høyer

Derfor tog Balance Danmark i august i år initiativ til et fælles borgmesterbrev til regeringen og Folkeetingets medlemmer. Et brev, som 50 borgmestre fra hele landet nu har underskrevet, og hvor budskabet er soleklart:

De kommende ændringer af udligningssystemet skal gennemføres på baggrund af en gennemgribende analyse af det kommunale tilskuds- og udligningssystem efter samme model, som Finansieringsudvalget gjorde brug af i 2012, og med samme hensigt: at udligningssystemet lever op til sit for-

mål om, at alle kommuner skal kunne tilbyde borgerne nogenlunde det samme serviceniveau uden store forskelle i skatteprocenten.

I analysen fra 2012 var en række forhold, der i høj grad påvirker forholdet mellem kommunerne, udeladt.

I den nye analyse skal alle problemstillinger og mulige løsninger i forhold til kommunernes finansiering derfor inddrages - f.eks. fordele og ulemper ved at omlegge den kommunale andel af visse skatter til bloktilskud med henblik på at skabe større lighed mellem

kommunerne. Ikke flere lappeløsninger eller reformer, der laves på baggrund af forældet data.

Tidligere afdelingschef i Indenrigsministeriet Niels Jørgen Mau bakker op om pointen i det fælles borgmesterbrev og udtaler, at «når man bruger et system, hvor man ikke opdaterer tallene til beregninger, så kommer det nemt ud af trit med virkeligheden».

Derfor glæder vi os også over, at regeringen nu vil igangsætte et arbejde under Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg med henblik på at forberede

ændringer i udligningssystemet.

Det er der i den grad behov for.

Det nuværende udligningssystem afspejler ganske enkelt ikke den kommunale virkelighed i 2024.

Hvis politikerne på Christiansborg mangler et konkret eksempel på det, kan de bare kigge ned i ansøgningsskuffen fra de 44 kommuner, der i år har søgt om særtilskud fra puljen målrettet særligt vanskeligt stillede kommuner.

De kan også se nærmere på årets budgettafter i kommunerne, hvor flere igen i år må hæve skatten for at få økonomien til at hænge sammen og undgå hårde nedskæringer.

Samtidig kan Københavns Kommune f.eks. for tredje år i træk sænke skatten, samtidig med at den kan prioritere et milliardbeløb til velfærdsområder.

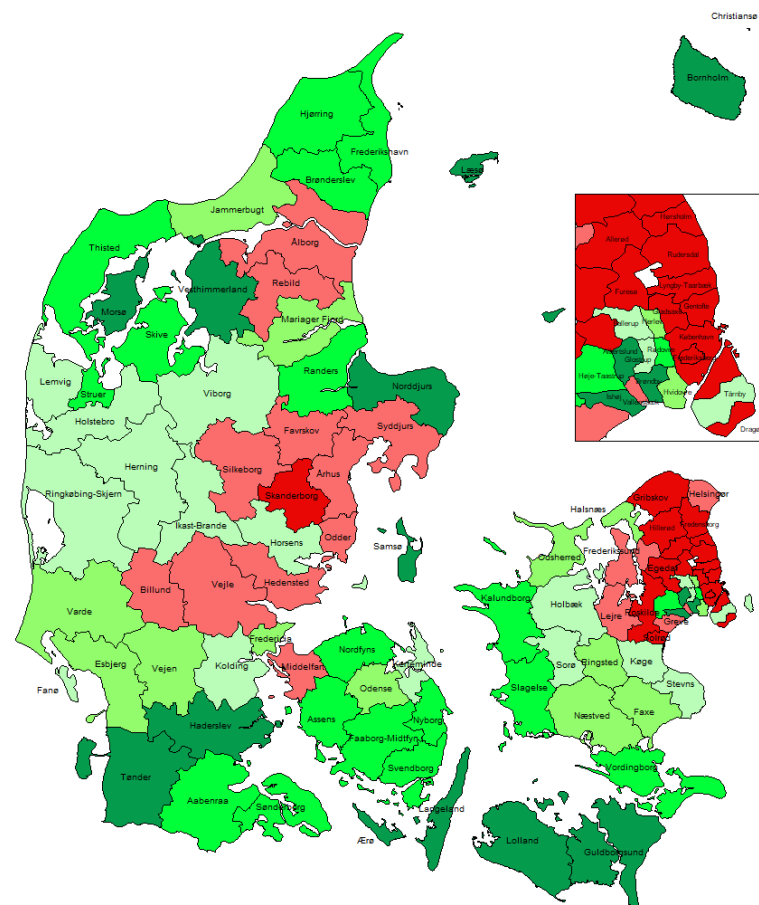
Budskabet fra borgmestrene i Thisted, Favrskov, Svendborg, Næstved, Frederiksberg og de 45 andre kommuner er ikke til at tage fejl af.

Vi vil have et udligningssystem, der kan sikre forsvarlige, forståelige og forudsigelige økonomiske rammer for kommunestyrets fremtid. Et udligningssystem, hvor byrådene faktisk kan forklare borgerne, hvorfor man betaler eller modtager penge via udligningssystemet.

I Balance Danmark vil vi bidrage konstruktivt til den kommende analyse med den viden og erfaring, vi og vores medlemmer gennem de seneste mange år har oparbejdet.

Udligning rammer skævt

- Udligning er til stor fordel for kommuner omkring de største byer
- - og jo længere væk jo værre
- Kortet er udarbejdet af Niels Jørgen Mau til Balance Danmark 2025

- Og det på mange områder

- **Udskrivningsgrundlag:**

Holstebro mangler efter udligning 122 millioner for at nå op på niveau med en gennemsnitskommune.

- **Udgiftsbehov:**

Holstebro mangler at blive kompenseret for 10,3 millioner når der ses på udgiftsbehovet.

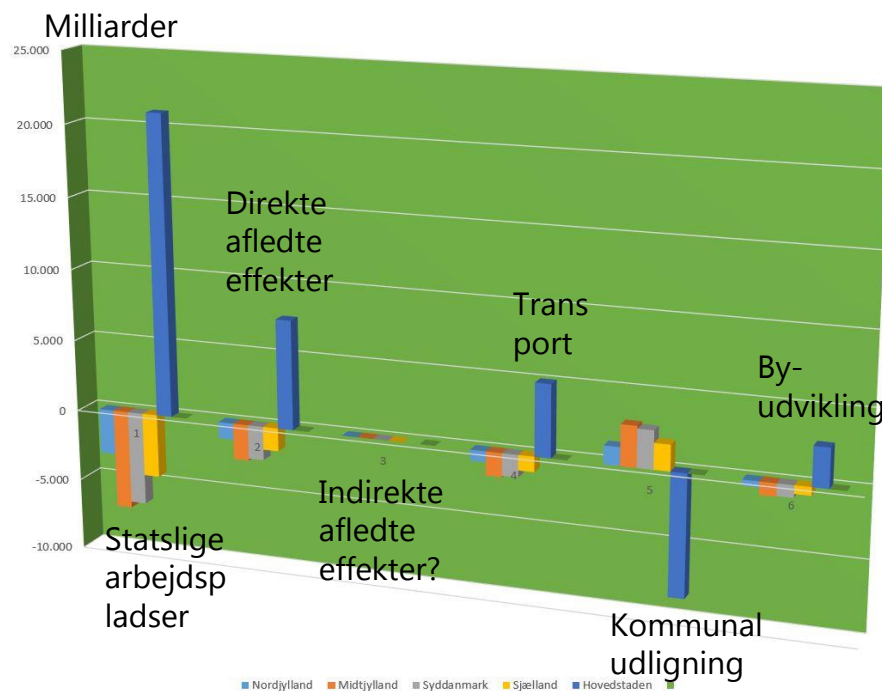
- **Samlet**

Samlet svarer de 132 millioner til et reduceret serviceniveau på 2241 kr. pr. borger.

Danmark har omvendt udligning

- Det Lokale Danmark overfører mindst 30 mia. om året til hovedstadsområdet
- Reelt meget mere
- Får kun 13 tilbage i udligning – og det er løgn – også kaldet officiel statistik!
- Hele systemet skal laves om, så der foregår en reel udligning og mere end to-tre personer kan gennemskue det.

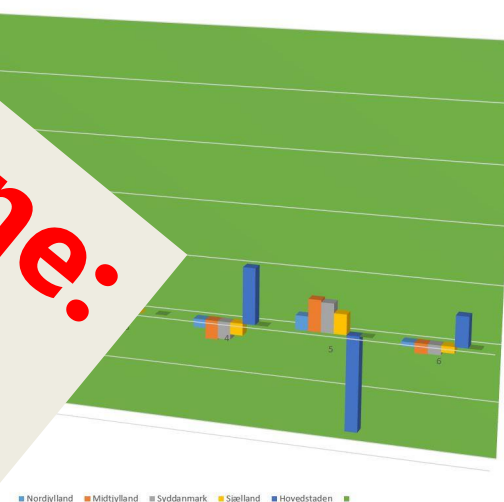

Hvem betaler til hvem?

- De fem regioner betaler til hovedstaden 38.500 mio.
- Udligningsudvalget betaler til hovedstaden 8.500 mio.
- Hovedstaden betaler til de fem regioner 20.000 mio.
- Nordjylland
- Midtjylland
- Syddanmark
- Sjælland

- Beregnet efter befolkningstal, 2014

**Holstebro Kommune:
Kr. 444 mio. om året**

Flere områder med tab

- **Socioøkonomisk udligning**
Holstebro mister et betydeligt beløb pr. indbygger, fordi udgiftsbehovet undervurderes i modellen.
- **Flyttemønstre**
Holstebro rammes af, at tilflyttere typisk har lavere indkomst end fraflyttere.
- **16–65-årige kompensation**
Overkompensation af arbejdsdygtige borgere rammer Holstebro negativt.
- **Selskabsskat**
Holstebro får mindre del af selskabsskatten end dens erhvervsstruktur tilsiger.
- **Tidlig tilbagetrækning**
Holstebro har relativt flere borgere i ordninger, som ikke kompenseres korrekt.
- Samlet giver det et tab i størrelsesordenen **1.000–1.300 kr. pr. indbygger. Altså mellem 60 og 75 mio. kr. pr. år – og det er kun på disse 5 parametre**

Hvorfor så hårdt

- Tre hovedårsager:
- Holstebro ligger i et område med **middel indkomst**, men udligningen behandler den som en "rig" kommune.
- Den socioøkonomiske model undervurderer **reelt udgiftsbehov** i kommuner med blandet by-land struktur.
- Holstebro får **ingen del** af de store særtilskud, der primært går til hovedstadsområdet og de allerfattigste kommuner.

Falder p.g.a skæv udligning

- Før udligning: Holstebro ligger omkring nr. 40–55 i indtægtsrangeringen (afhængigt af år).
- Efter udligning: Holstebro falder typisk til nr. 80–95.
- Det betyder, at Holstebro går fra at være en middelkommune til at blive en lavindtægtskommune efter udligning.
- Og det gør Holstebro noget ved sammen med Balance Danmark og 54 andre kommuner

Sats på Danmark

- Der er ingen, der i længden kan få fremgang ved kun at spare på omkostninger.
- Vi har allerede reelt afskaffet velfærdsstaten i store områder af Danmark
- Hvor længe **kan** vi fortsætte med det?
- Hvor længe **skal** vi fortsætte med det?

Samlet plan for bedre balance

- Når et stort flertal i Folketinget har vedtaget at gå i en retning, og 10 års implementering går i den stik modsatte retning.
- Så er der noget galt i systemet.
- Kernen er formentligt at Danmarks stærke embedssystem gennem 366 år er vant til at gå videre ad veltrådte stier.
- For at imødegå det, kræver det markante, velgennemtænkte og målbare politiske beslutninger.
- Og viljen til at følge op på dem og kontrollere dem.

Tak for opmærksomheden

Extra slides

- Hvis debatten går særlige veje

One liners

- Udligningssystemet har ikke været analyseret siden 2012. Hvem vil køre i en bil, der ikke har været til syn siden 2012?
- Der er penge nok i udligningssystemet. De fordeles blot forkert.
- De fleste velstående kommuner vil gerne udligne til kommuner, der udfordres af centraliseringen, men har det svært ved at give milliarder til for eksempel Københavns Kommune, der har landets næstlaveste kommuneskat og landets markant største kassebeholdning og bedste likviditet.
- Systemet har sin rod i 1930'erne. Er det ikke på tide at bringe det ind i it-alderen og bruge konkret tilgængelig viden til fordeling i stedet for ældgamle gennemsnitsberegninger?
- Systemet er sygt og modarbejder det, vi ønsker. For eksempel ønsker vi vækst i kommunerne, men systemet belønner kommuner med tilbagegang.
- Hvorfor skal størstedelen af landets kommuner miste et tocifret millionbeløb, fordi otte el-handelsfirmaer i Aarhus og Aalborg har 53 mia. kr. i overskud i 2023?
- Der er ingen tydelig forbindelse mellem kommuners erhvervsvenlighed og deres indtægter fra selskabsskat – næsten tværtimod.
- Kommuner, der har stor indtægt fra selskabsskat, er grundlæggende kommuner, hvor staten har centraliseret og investeret i infrastruktur, uddannelsesinstitutioner og statslige arbejdspladser. Hvorfor skal de yderligere belønnes ved skævdeling af selskabsskatten?
- I de store universitetsbyer får op mod 1/3 af skatteborgerne deres løn fra staten. I de fleste kommuner er det under 5% af deres indbyggere, der får fra staten. Det udlignes ikke i systemet. Hvorfor?
- Når 44 kommuner har søgt om særtilskud i 2024 illustrerer det, hvor forældet og ude af trit med den kommunale virkelighed udligningssystemet er.
- Den omfattende brug af særtilskud i det nuværende tilskuds- og udligningssystem er et symptom på, at systemet er dysfunktionelt, og det skaber unødvendig kompleksitet og mindre gennemsigtighed.
- Ekstrafinansieringen af udligningssystemet er vokset fra 5,5 mia. kr. til 8,4 mia. kr. siden 2021 alene for at kompensere for skævhederne i det nuværende system.

Vores konklusioner

- Det er jer, der skaber værdierne og tjener pengene til Danmark
- I sender forholdsvis alt for mange penge til København. Derfor tjener de uproduktive formuer på deres ejendomme, mens jeres stagnerer
- Fortsætter det, vil vi ikke kunne opretholde vores velfærd

Samlet plan for bedre balance

- Det har vores skandinaviske nabolande taget konsekvensen af.
- Sverige har opbygget en national ramme med både en sammenhængende landdistriktspolitik og en national strategi for bæredygtig regional udvikling i hele landet
  - Modellen har sin styrke i en tværgående national strategi med lang tidshorisont, kobling til regionale strategier og sammenhæng med statslige midler.
- Norge har valgt en model, hvor geografisk balance i højere grad fastholdes gennem tilbagevendende Stortingsmeldinger, forpligtende nationale mål og konkrete distriktsvirkemidler.
  - Modellen har sin styrke i klare nationale mål, løbende politisk opfølgning, geografisk differentierede virkemidler og en stærk institutionel forankring.
- Danmark vil blive et bedre, rigere og mere sammenhængende land, hvis vores politikere vil tage ved lære af vores nabolande og skabe en fælles vision for et Danmark i Balance.
- Balance Danmark opfordrer politikere til at gøre det samme for Danmark, for danskerne og for sammenhængskraften i Danmark.
- Nemlig skabe en overordnet Vision for et Danmark i bedre balance
- Og følge det op med målbare og bindende konkrete politikker, hvor målbare resultater hvert år skal forelægges Folketinget.

Balance Danmark

- Partipolitisk uafhængig organisation
- Vi arbejder for et Danmark i bedre balance, fordi det vil sikre et rigere Danmark.
- Vi identificerer og prioriterer de områder, hvor landets reelle værdiskabelse kommer fra.
- Vi bidrager til udviklingen af et sammenhængende Danmark ved at udarbejde løsningsorienterede analyser om vækst og udviklingsmuligheder, som styrker hele landet.
- Balance Danmark skal være den foretrukne vidensplatform for politikere, medier og borgere i Danmark når det drejer sig om værdiskabelse og i forhold til spørgsmålet om et Danmark i geografisk balance.

Vision

- *'Balance Danmarks vision er at skabe lige vilkår for at kunne bo, leve og drive virksomhed i hele landet'*
  - Uanset hvor i Danmark, vi bor, skal danskere have samme muligheder for at bosætte sig, finde jobs, udvikle virksomheder og have samme offentlige tilbud, adgang til effektive infrastruktur-forbindelser og ensartede finansieringsbetingelser.
  - Balance Danmark ønsker at skabe et mere decentralt Danmark, hvor vi fordeler beslutningskompetencerne, giver spillerum til regionale og lokale enheder og styrker nuværende og nye klynger i hele landet.
  - I Danmark er vi enige om, at vores fælles velstand bedst fastholdes og forbedres, ved at hele Danmark bidrager ligeligt og får mulighed for at bidrage ligeligt til vores indkomstudvikling.

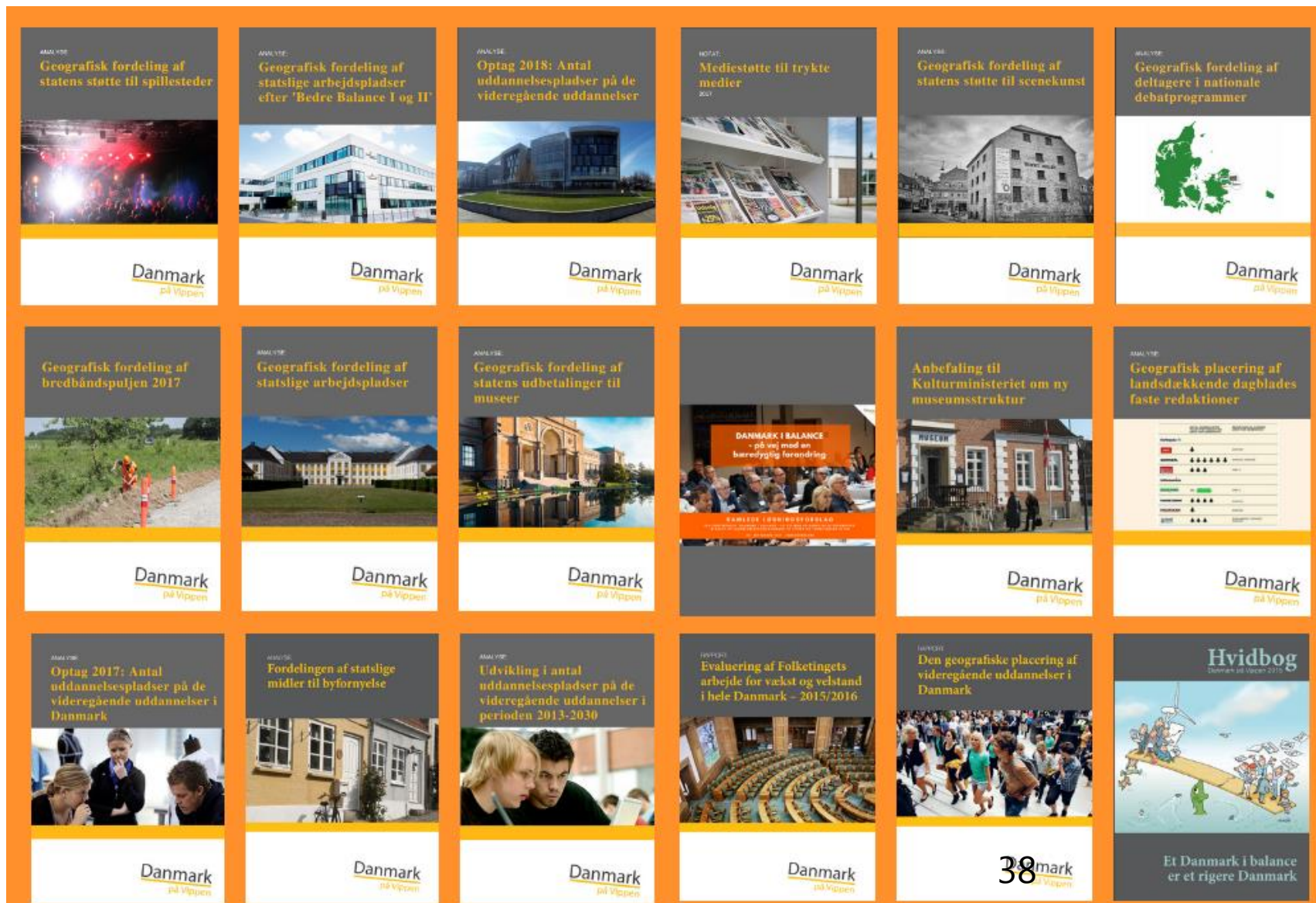

Viden – Analyse - Udvikling

- Balance Danmark har fokus på *Viden. Analyse. Udvikling.*
- Vi indsamler og formidler **viden** om et rigere Danmark i geografisk balance.
- Vi udarbejder **analyser** om udviklingstendenser, fordelingsmæssige spørgsmål, borgere og virksomheders vilkår etc.
- Vi igangsætter konkrete **udviklings**projekter til gavn for udviklingen i hele landet – og gerne i et aktivt samspil med vores medlemmer.
- Balance Danmark samarbejder med anerkendte forskere om projekter, der relaterer sig til et rigere Danmark i geografisk balance.

Vores analyser

4

- og så er der lige #4:
- Politik - - - HVAD VIL VI MED DANMARK?
- Flytte alle danskere sammen på det østlige Sjælland?
- Eller have hele Danmark beboet og give lige og fair muligheder for alle danskere?

